

Aan de gemeenteraad

Portefeuillehouder	Team	Bijlage	Datum	Onderwerp
Piet IJnsen	Duurzame Energie	één	14 februari 2023	Friese Energietafel

Geachte leden van de raad,

De Regionale Energie Strategie wil zich door ontwikkelen naar de Friese Energietafel. Ons college heeft besloten om de intentieverklaring hierover te ondertekenen.

Wij vinden het wenselijk u te informeren over deze ontwikkeling en wijzen korthedshalve naar de bijlage (brief RES Fryslân van 23 november 2022) bij deze brief. Daarin worden de stand van zaken en de ontwikkelingen voor de komende jaren uiteengezet.

Met vriendelijke groet,
Het college van burgemeester en wethouders

Leo Pieter Stoel
burgemeester

Iwan Valk
secretaris-directeur

Jelmeraweg 1
9162 EA
Ballum-Ameland
Tel. 0519-555555
Fax 0519-555599

Postadres:
Postbus 22
9160 AA
Hollum-Ameland

info@ameland.nl
www.ameland.nl

Aan: de colleges/besturen van gemeenten, provincie en waterschap

Onderwerp: Verzoek deelname Friese Energietafel; Verbinden, Vergroenen, Versnellen
Opsteller: RES Fryslân Projectorganisatie
Contact: resfryslân@leeuwarden.nl
Datum: 23 november 2022

Geachte bestuurders,

In deze brief vraagt de regiegroep RES uw college/algemeen bestuur om onze Friese samenwerking binnen de Energietransitie te verstevigen door deel te nemen aan "de Friese Energietafel". Wij zouden het zeer op prijs stellen als u voor eind januari 2023 aan ons kenbaar wilt maken of u deel wilt nemen aan de Friese Energietafel, uw belangstelling voor aanvullende diensten, en ons informeren over de stand van zaken van uw eigen ambities.

Aanleiding

Bij de vaststelling van de 'RES 1.0' in 2021 hebben alle overheden in Fryslân met een coalitie van maatschappelijke organisaties afgesproken om de samenwerking in de Energietransitie onder de loep te nemen. Met de intentie om deze te verstevigen. Het is duidelijk dat we allemaal voor soortgelijke uitdagingen staan. Bijvoorbeeld om meer energie te besparen, om te investeren in een robuuste energie-infrastructuur, energie betaalbaar te maken en energie-armoede te voorkomen. En dat we voor deze uitvoering naast overheden ook maatschappelijke partners nodig hebben.

In opdracht van de regiegroep RES is de afgelopen periode een dialoog gevoerd met veel verschillende belanghebbenden binnen de regio Fryslân over hoe onze huidige manier van samenwerken beter kan. Daaruit bleek dat er veel draagvlak is om de huidige samenwerking te versterken, als regionaal (en Frysk) antwoord op de uitdagingen die het Energietransitie van ons vraagt. Het resultaat van deze dialoog en invulling willen we nu graag aan U voorleggen, met een verzoek om deel te nemen aan de Friese Energietafel.

In deel A van deze brief maakt de regiegroep RES die versteviging concreet in "de Friese Energietafel". Daarnaast informeren we u in deel B over de voorlopige stand van zaken van de RES 1.0 ambitie en stellen we een vraag over de voortgang en ambities in uw eigen gemeente.

Als aanloop naar de Friese Energietafel (A) en de voortgang van de RES (B) blikken we hieronder eerst met u terug op de afgelopen periode.

De RES 1.0: een korte terugblik

Als onderdeel van de uitvoering van het Klimaatakkoord hebben zich in Nederland 30 regio's gevormd. Elke regio stelde in 2021 een Regionale Energie Strategie (RES) op. De 30 Regionale Energie Strategieën voorzien samen in de kwantitatieve nationale opgaven voor Elektriciteit. Fryslân vormt daarbij één RES-regio.

Vorig jaar hebben alle gemeenten, de provincie Fryslân en het Wetterskip Fryslân ingestemd met de RES 1.0. Daarin stond een bijdrage vanuit de regio Fryslân aan de landelijke doelstelling uit het Klimaatakkoord voor het onderdeel Elektriciteit van tenminste 3,0 Terawattuur (TWh) grootschalig duurzame elektriciteit op land. Dit Friese 'bod' is aangeboden aan het Nationaal Programma RES.

Tegelijk met de opstelling van de RES 1.0 bleek een bredere behoefte te bestaan bij zowel de overheden als de maatschappelijke partners om verder te bouwen aan een duurzame samenwerking. Alle colleges, besturen en de maatschappelijke partners hebben deze wens in een intentieovereenkomst vastgelegd.

A. Een Friese Energietafel; Verbinden, Vergroenen, Versnellen

Behoefte aan betere samenwerking

In Fryslân zijn we al druk aan de slag met de Energietransitie. Door de actieve Mienskip is al veel bereikt, zelfs voordat het klimaatakkoord er lag. De regionale samenwerking heeft een impuls gekregen tijdens het opstellen van de eerste Friese Regionale Energiestrategie (de RES1.0). Maar de Energietransitie vraagt nog meer daadkracht, betrokkenheid en inzet van velen. We staan samen voor een flinke uitdaging. Er blijkt een brede wens te zijn van de betrokken partijen (overheden, maatschappelijke organisaties, netbeheerders) om tot een meer structurele samenwerking te komen voor op lange termijn. Om continuïteit te bieden en de om tot een meer integrale uitvoering van klimaat- en energietransitiebeleid te komen. Om de krachten te bundelen waar dat tot een effectievere en (kosten)efficiëntere uitvoering van taken van gemeenten, provincie en het Wetterskip kan leiden. En voor meer regie en samenhang in de uitvoering en het faciliteren en aanjagen van energie-initiatieven.

Gezamenlijke uitvoeringswensen

Terwijl we in Fryslân in 2050 allemaal onafhankelijk willen zijn van fossiele energie, kan de route naar dat grote gezamenlijke doel per partij verschillend zijn. Maar we constateren dat we allemaal voor vergelijkbare uitdagingen en wensen staan. We willen energie besparen, investeren in een robuuste energie-infrastructuur, energie betaalbaar maken, en energie-armoede voorkomen. We willen ook dat de kennis en kunde van Friese partijen maximaal worden ingezet bij de uitvoering, dat we onze ruimtelijke kwaliteit waarborgen en de energieopgave koppelen met andere gebiedsopgaven.

Samenwerkingsprincipes

Op basis van de verkenning is er, voor een succesvolle samenwerking, een aantal principes geformuleerd als uitgangspunten die voor de lange termijn gelden. Zoals dat elke organisatie zijn eigen bevoegdheid en verantwoordelijkheid behoudt, dat de legitimiteit goed wordt geregeld zodat we echt/goed ten dienste van de Mienskip kunnen werken, en dat er een heldere taakverdeling is tussen overheden en maatschappelijke partners.

Alle 20 overheden, Liander en de organisaties van de FEA hebben hun eigen taak, belang en verantwoordelijkheid, naast een gedeeld belang. Het is een voortdurende afweging voor alle partijen wat je samen doet en wat niet. Het is van belang om onze energieprogramma's op elkaar af te stemmen en vooral te focussen op waar de meeste deelnemers de meeste belangstelling voor hebben in een 'coalition of the willing'.

En last but not least is het van belang om een samenwerking duurzaam in te richten, in ieder geval tot 2030, een mijlpaal die aansluit op de huidige mondiale, Europese en nationale doelstellingen.

Door de inrichting van een 'Friese Energietafel' zullen we beter in staat zijn om partners 'aan tafel' samen te brengen, niet alleen om te praten maar ook om te doen. Met als resultaat:

- expertise, kennisdeling en kennisopbouw
- afstemming, met als doel tot een meer integrale aanpak van energievraagstukken te komen
- regie en samenhang in de uitvoering
- faciliteren en aanjagen van energie-initiatieven

Wat gaan we samen doen?

Onze focus gaat uit naar de volgende vier programmalijnen (zie ook figuur hieronder):

1. Opwek (duurzame elektriciteitsproductie).
2. Warmtetransitie en energiebesparing (wijkgerichte aanpak, technische ontwikkelingen, besparen, coaching, energiearmoede tegengaan, financiële en sociale ondersteuning).
3. Energienetwerk (prioriteren, programmeren, innovaties), Het doorzetten van de huidige 'Task Force' netwerk in samenwerking met Liander.
4. Mienskipsenergie (50% lokaal eigendom, financiële instrumenten, project/ proces-begeleiding, maatschappelijke participatie en ondersteuning, pilots, borging link omgevingsplannen systematiek).

Deze vier uitvoeringlijnen gelden voor de **lange termijn** tot 2030. Met tussendoor toets momenten en mogelijkheid tot aanpassing of aanvulling.

We hanteren een tweejaarlijkse programmacyclus en spreken dus voor de *korte termijn* steeds concrete tussenresultaten af. In de achtergronddocumenten is het huidige jaarprogramma 2022-23 opgenomen om u een indruk te geven van waar we nu al op korte termijn bezig zijn.

We hanteren een onderscheid tussen kernactiviteiten en aanvullende activiteiten. Kernactiviteiten zijn activiteiten waar de meeste deelnemers de meeste belangstelling voor hebben. De kernactiviteiten vormen de basis van onze gezamenlijke activiteiten aan de Friese Energietafel. In het samenwerkingsdocument '*Friese Energietafel; Verbinden, Vergroenen, Versnellen*' (twee bijlagen¹) staat uitgebreid beschreven wat de kernactiviteiten inhouden, waarom ze belangrijk zijn en hoe ze onderling verbonden zijn.

Door mee te doen aan de Friese Energietafel wordt u in ieder geval betrokken bij de kernactiviteiten.

Inventarisatie belangstelling aanvullende activiteiten

Aanvullende activiteiten kunnen worden gestart door een deel van alle partners en gaandeweg worden (door)ontwikkeld.

De aanvullende activiteiten zullen tot stand komen op basis van interesse en daarom is het van belang om uw interesse nu al te peilen. In een bijlage² is een lijst opgenomen van de (potentiële) aanvullende activiteiten. Daar is ook een indicatie gegeven van de benodigde bijdrage (financieel en qua inspanning/menskracht) als u aan een aanvullende activiteit mee wilt doen.

In uw reactie op deze brief willen we graag voor eind januari 2023 weten over welke aanvullende activiteiten u een verkennend gesprek met ons wilt voeren. Op basis daarvan zijn we instaat om voorstellen te doen voor de uitvoering van deze activiteiten. Het wel of niet verder gezamenlijk optrekken bij de uitvoering is uiteraard afhankelijk van de belangstelling en financieringsmogelijkheden. En u beslist zelf over uw eigen deelname.

Wie beslist waarover?

Uw eigen college/ dagelijks bestuur kiest om deel te nemen aan een Friese Energietafel. Uiteraard informeert, of raadpleegt u, uw volksvertegenwoordigers over deze samenwerking conform de bij uw organisatie afgesproken werkwijze. In de kern is de Friese Energietafel een aanpassing en versterking van de huidige RES-structuur, maar met meer duidelijkheid en richting. Het bestaat uit:

- Een Bestuurlijk Overleg Friese Energietafel (BO FET³) dat in principe bestaat uit de VFG portefeuillehouders van de overheden en minimaal vier keer per jaar bij elkaar komt. Hun taken zijn bestuurlijke opdrachtgeverschap en vertegenwoordiging van hun colleges of dagelijks bestuur. De BO FET toetst in een tweejaarlijkse cyclus of de programmalijnen op hoofdlijnen nog actueel zijn of dat ze moeten worden aangepast.
- Een bestuurlijke regiegroep voor de regie op de uitvoering.
- De maatschappelijk partners (FEA) en Liander die een ***adviserende en agenderende*** rol hebben in zowel het BOFET als de regiegroep.
- Een uitvoeringsorganisatie, werkend in opdracht van een (ambtelijk) opdrachtgeversoverleg (vertegenwoordigers gemeente/provinciesecretarissen). De uitvoeringsorganisatie bestaat uit:

¹ FET bijlage 1(NL) en 2 (FRIES); Samenwerkingsdocument '*Friese Energietafel; Verbinden, Vergroenen, Versnellen*'(NL)

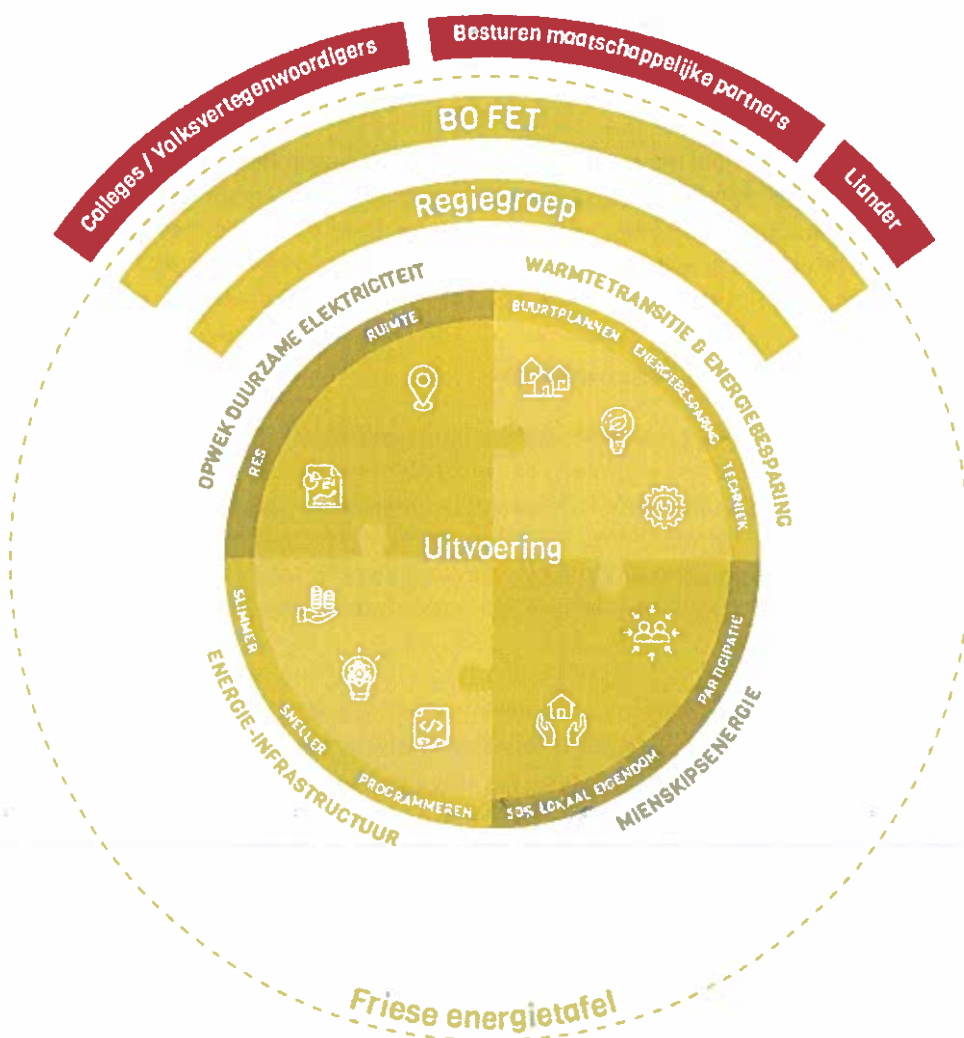
² FET achtergronddocumenten bijlage 2; (Potentiële) aanvullende activiteiten

³ Voorheen het Bestuurlijk Overleg Res (BORES)

- Een programmteam voor coördinatie met projectleiders als verbinders en aanjagers van de programmalijnen en ondersteuners van de deelactiviteiten/projecten.
- Diverse werkgroepen voor de ontwikkeling en uitvoering van de activiteiten binnen de programmalijnen uit. De werkgroepen bestaan uit deelnemers vanuit het programmteam ,de betrokkenen overheden en de maatschappelijke partners en de netwerkbedrijven.

Voor de kwaliteit en continuïteit van uitvoering is het van belang om het programmteam langdurig en duurzaam in te richten. Door een organisatievorm te kiezen, zoals bij de Friese Flexpool, kan een Friese Energietafel meerjarig effectiever optreden. De organisatie en uitvoering van aanvullende diensten behoort ook tot de taak van het programmteam, en is afhankelijk van de noodzaak en behoefte vanuit de betrokkenen partijen.

Hieronder in figuur 2 is de basisstructuur van de organisatie weergegeven

De huidige samenwerkingsovereenkomst tussen de overheden (uit 2019) wordt op de nieuwe structuur aangepast. Daarin staat uitgewerkt: de afspraken over opdrachtnemerschap rond de organisatie en uitvoering van de samenwerking, bestuurlijke, ambtelijke en financiële inzet, de

gezamenlijke en afzonderlijke bestuurlijke verantwoordelijkheden en de wijze van de borging van de participatie en betrokkenheid van maatschappelijke partners/ de Mienskip.

De maatschappelijke partners (FEA) hebben de intentie om zelf onderling afspraken vast te leggen over de wijze waarop ze willen participeren in de Friese Energietafel. Na vastlegging van hun afspraken zullen de overheden in overleg gaan met de FEA over de borging van de samenwerking tussen de overheden en de FEA.

Financiën

De basiskosten voor de activiteiten binnen de samenwerking zullen worden gedekt uit het inbrengen van mensen en middelen door de betrokkenen partijen zelf en van de gezamenlijke (NP RES-) middelen vanuit het rijk specifiek. De samenwerking kan externe middelen benutten. Bijvoorbeeld door Europese gelden voor Fryslân op te halen die als basis voor de uitvoering van alle programmalijnen kan gelden. Voor de gezamenlijke dekking zal voor de FET jaarlijks ca. €1,3 miljoen ingezet worden. In bijlage⁴ is een raming opgenomen met begrotingsposten voor de structurele jaarlijkse kosten en een verdeling van de bijdrage per deelnemer ter dekking. De gevraagde bijdrage van alle deelnemers kunnen worden gedekt binnen de extra rijksmiddelen die zij de komende jaren ontvangen voor klimaat en energie (indicatief 5% van de te ontvangen middelen). Het rijk heeft ook uitgesproken om deze financiering tot 2030 door te zetten. Het ligt daarmee voor de hand dat gemeenten hun bijdragen aan de Friese Energietafel voor 100% uit die klimaatmiddelen dekken.

De uitvoering van aanvullende diensten is afhankelijk van de belangstelling om deze gezamenlijk uit te voeren. Op basis van deze belangstelling zullen we in staat zijn om voorstellen te doen voor de uitvoering en dekking van deze activiteiten. In uw reactie op deze brief willen we graag voor eind januari 2023 weten over welke aanvullende activiteiten u een verkennend gesprek met ons wilt voeren. Zoals eerder in deze brief staat beslist u zelf over uw eigen deelname en inzet.

B. Voortgang RES 1.0 en vraag eigen ambities

Eén onderdeel van de samenwerking aan de Friese Energietafel behelst de monitoring en uitvoering van de RES 1.0. Hierin is de ambitie afgesproken om in 2030 tenminste 3,0 Terawattuur (TWh) duurzame elektriciteit op land op te wekken. Conform de landelijke afspraken informeren wij het Nationale programma RES over de voortgang. Juli 2023 is daarbij een belangrijk landelijke toetsmoment. Wij gebruiken dit moment om u te informeren over de voorlopige stand van zaken van onze Friese opwek met daarnaast een verzoek om ons te informeren over de stand van zaken van uw eigen ambities.

In de bijlage⁵ wordt de eerste inzichten in de stand van zaken van de grootschalig duurzame elektriciteitsopwek weergegeven en toegelicht. Bij de monitoring maken wij gebruik van openbare informatie over gerealiseerde en vergunde projecten. Uw eigen organisaties is daarbij geraadpleegd om de gegevens te controleren. De voorlopige conclusie is dat er reeds 2,3 TWh aan duurzame elektriciteitsopwek is gerealiseerd. En dat er nog een resterend ambitiedeel is van 0,35 TWh waar nog geen concrete projecten aan verbonden zijn. De komende periode zullen wij de voortgang blijven monitoren.

Om in te schatten of wij onze gezamenlijk ambities gaan halen, of op termijn willen aanpassen, hebben wij ook uw medewerking nodig. Bij de vaststelling van de gezamenlijke ambities in de RES

⁴ FET bijlage 4; *Raming en dekking jaarlijkse kosten*

⁵ FET achtergronddocumenten bijlage 3; *Voortgang opwekambities RES 1.0*

1.0 heeft elke gemeente, het waterschap en de provincie aangegeven wat hun eigen ambities waren. Wij willen beoordelen of de gezamenlijke ambities nog een realistisch beeld geven van de verwachte opwek in 2030. Ook is deze informatie voor Liander van waarde voor hun investeringsplannen. Derhalve vragen wij u om in uw reactie op deze brief aan te geven of uw ambities gewijzigd zijn ten opzicht van wat in de RES 1.0 is opgenomen.

Tot slot

Uw reactie op of eventuele vragen over deze brief kunt u sturen naar resfryslan@leeuwarden.nl.

We wachten Uw reactie af met veel belangstelling. Uw bestuurlijke en ambtelijke betrokkenheid in deze regionale samenwerking blijft uiteraard nodig en wordt zeer gewaardeerd.

Met vriendelijke groet,

Gedeputeerde Sietske Poepjes
(provincie Fryslân)

Wethouder Evert Stellingwerf
(gemeente Leeuwarden)

Covoorzitters Regiegroep Regionale Energiestrategie RES Fryslân.

namens de regiegroep RES Fryslân

BIJLAGEN

A. Bijlagen Friese Energietafel ('FET')

FET bijlage 1; Samenwerkingsdocument 'Friese Energietafel; Verbinden, Vergroenen, Versnellen'(NL)

FET bijlage 2; Samenwerkingsdocument 'Friese Energietafel; Verbinden, Vergroenen, Versnellen'(FRIES)

FET bijlage 3; Samenwerkingsovereenkomst tussen de overheden.

FET bijlage 4; Raming en dekking jaarlijkse kosten

B. FET Achtergronddocumenten

FET achtergronddocumenten bijlage B1; Jaarprogramma 2022-23

FET achtergronddocumenten bijlage B2; (Potentiële) aanvullende activiteiten

FET achtergronddocumenten bijlage B3; Stand van zaken grootschalige opwek duurzame elektriciteit

